

Kesäinen muisto.

Siitä on jo kappale toista neljänneksivuosisataa kulunut, ja isäni oli jo silloin vanha kyyryselkäinen ukko. Elettiin kesän aikaa Hietasaarella rakkaassa huvilassamme ja nautittiin Pohjolan suven suloisuudesta, me kuuden: vanhukset, kaksi tytärtä ja yhtä monta poikaa.

Pappa oli koko kevätkorvan uuttesti kutonut kalanpyydyksiä, jotka nyt olivat valmistuneet, ja kun tuli edullinen tuuli, päätti vanhus:

„Lähetääppä pojat aamulla salmensuuhun onkimaan, hakekaa matoja ja otetaan samalla nämä pöhnät mukaan“.

Aamuna pappa piti auringonnousun aikaa, ja kellon lyötyä 2 yöllä kapuaakin jo vanhus vinnin rappusia ylös herättämään sikeään uneen vaipuneita poikiaan. Matkan tarkoitus ja kaunis kesäkuun yö saivatkin meidät heti pystyyn, ja kun alhaalle tultiin, oli mammalla kuuma kahvi maukkaine leivoksineen ynnä muita lähtiäisiä odottamassa pöydällä.

Toivehikkain mielin tehtiin lähtöä ja äiti tuli rappusille saattamaan kalastajia, ystävällinen ilme kasvoillaan, joka tiesi: „onnellista matkaa papalle ja pikkupojille!“ Mutta vanhuksen astuessa ensimmäisenä rappusia alas sotkeusivat häneltä jalat tahdistaan, hän menettää tasapainonsa, kaatuu ja putoaa päistikkää usean askeleen mitan sekä saavuttuaan maahan vierii monta kertaa ympäri. — Säikähtyneinä sydän kourassa odotimme, mitä seuraisi, samalla rientäen nostamaan maassa makaavaa. Vaan ei se mies ollutkaan linnunluista, valittihan vähin päähän koskeneen ja kun muut arvelivat

matkan tähän pysähtyneen, selitti Hellmanin pappa, että kyllä hän olisi innostunut kalaonnea koettamaan.

Vanhus istuutui solakan jokiveneen perään ja molemmat pojat soutamaan. Paitsi kalastusvehkeitä otettiin sauvoin mukaan ja niin lähdettiin kapeaa, mutkaista ja matalaa salmea solumaan alas, jotta laineet rantoja huuhtelivat.

Eteemme avautuu meri tyyneenä ja rauhallisena, palanen Pohjanlahden aavaa lahdelmaa Oulun edustalla. Mustansalmen vesi oli uurtanut uoman suoraan ulappaa kohti ja matalikkoa riitti hyvän matkaa, ennenkuin uskalsimme kääntyä oikealle ja varma perämiehemme suuntasi veneen Isonsalmen laiturin nokkaa kohti, joka pisti pitkälti ulos aavikolle muutaman kilometrin matkan päässä meistä.

Nyt saimme me soutajatkin ihaila sydänkesän auringon nousua, rakasta, suurta merta sekä sen tuttuja rantoja. Tuolla loiskii maininkiaalto tasaisessa tahdissa hiekkaiseen rantaan, koskaan uupumatta. Se vaikuttaa katsojaan niin rauhoittavasti, tuntuu varsin onnelliselta olo ja huolettomalta elämä.

Västäräkki rantahiekalla juosta vilistää, kah, jo näpäisee hyönteisen nokkaansa, jatkaa juoksuaan, kunnes saapuu aaltojen rannalle ajamalle hirrelle, siihen istahtaa ja alkaa visertää. Tuolla rantasipi matalalla viilletää harvoin, mutta säännöllisin siipien vedoin. Itsessään ikävää ääntä se pitää, vaan täällä sekin kauniilta kuuluu.

Toisaalta taas avartuu aava, ihana

meri, jota kelpaa katsella. Nukut ja herää, nukut ja taas herää, kuten nousee ja laskee siloinen maininki. Kuulet outoja ääniä: lienevätkö rantalintujen lauluja vai hylkeen huutoja, tai ehkäpä ovat etäällä retillä ankkuroineen tanskalaisen kuunarin yövahdin vihellystä. Mutta — mistä tulevat ja minne menevät, sama se, puske poika takahankasissa, minä keulassa vetelen, kyllä pappi peräsimmässä pysyy.

Tultiin salmen alasuuhun, sivuutettiin laiturin ja etsittiin karin syrjä. Lasketuamme pöhnät veteen asetuiimme ankkuriin ja onkiminen alkoi. Aina niitä auringon noustessa kaloja lähtikin, ellei vain tuuli ollut epäedullisella puolella. Mutta kun Korkeasaaren ja Snellmanin sahat vihelsivät väkeä työhön, silloin kalamiehet alkoivat kotimatkaa ajatella. Kaksi reittiä oli valittavana, joko laiturin viertä vedettiin vene lähimpään höyryvenesiltaan, josta sitten „Fritzin“ tai „Onnin“ perässä huroteltiin yläsuuhun vastavirtaa, tai palattiin retin kautta.

Näin kauniilla ilmalla valitsimme jälkimäisen väylän. Ihana ja leppoisa kesäaamu, kohtalainen kalansaalis sekä „aamu-jankin“ hiuka antoivat voimaa soutajille, niin että vene kulki täydellä höyryllä, varsinkin kun perämies melomalla vauhtia lisäsi. Jos oli menomatalla uneliaita oltu, niin oltiin nyt sen reippaampia ja puheliaampia.

Keskustelu liikkui nyt vanhojen muistojen, terveydenhoidon ja urheilun alalla, ja kun ukko aattui muistelemaan lapsuutensa aikoja, niin puhetta kyllä riitti. Terveys, hän sanoi, on Jumalan lahja, ja kyllä sitä minulla on aina ollut. Kerran nuorella iällä Raahessa ollessa hän oli uimamatkalla vilustunut, kun olivat toverinsa kanssa päättäneet uhmailla ja koettaa, jaksaisiko uida ankkurissa olevaan laivaan. Molemmat sinne olivat päässeet, vaan pappi oli saanut vilutaudin, joutuen tautivuoteelle pitkäksi aikaa.

Leipähuolet olivat kumminkin olleet aina etualalla, ja kynässä oli käsi saanut olla aamusta iltaan kiinni. Nimismiehenä ollessa tuli paljon metsiä ja mantereita liikkuneeksi, milloin viinanpolttajia, milloin muita rikoksellisia etsiessä. Kerran oli sattunut hupaisa ta-

paus, kun jahtivoudin kanssa ajoivat laukkuria takaa. Kun oli löydetty tämä kieltotavaraa kaupustava tattari, oli mies ollut koppavana eikä aikonutkaan näyttää laukkuaan kruununmiehille. Siitäpä sukeusi sylipaini ja miten kävikään, niin vallesmanni sortui alle — omaan heittoaansa! Mutta siveellinen voitto oli hänen ja laukkuri antautui heti seurataksaan herroja kylään.

Näitä tällaisia muistellessa oli päästy pienen hiekkaisen niemen ohi, jolla kasvoi jokin pajupensas ja pari tuulen repimää leppää, kun veneväelle pisti mieleen ruveta uimaan. Sileä merenpinta, lämmin vesi ja kaunis hiekkapohja olivat omiaan viekoittelemaan helmaansa lämpimissään olevia kalamiehiä; soutajat heilauttivat aironsa veneeseen ja alkoivat riisuutua. Tuskin olisi meille juolahtanut mieleenkään, että pappi, joka tivalsi jo hyvän joukon kahdeksattakymmentä, ajattelisi enää merikylypyä, mutta nyt sekin kumma saatiin nähdä. Me poikaset loimme toisiimme kysyvän, hämmästyneen katseemme ja vanhempi nimesi:

„Aikooko pappakin ruveta uimaan?“

„Jos minä koettasin, tuli niin lämmin meloessa“.

Eikä aikaakaan, niin näemme, kuinka

„vaka vanha Väinämöinen
sormin suistuvi sulahan,
käsini kääntyi lainehesen.“

Mutta voimakkaana valtasi meidät pelko, ettei vanhus

„enämpi elävin silmin
sinä ilmoisna ikänä,
kuuna kullan valkeana
astu saaremme ahoja,
Kalevalan kankahia!“

Turhaa oli kumminkin huolestua, sillä virkistävästä kesäkylvystä iloisena ukko vääntäysi veneeseen, jonka toisella puolella me nuoremmat laidasta kiinni pitäen hoidimme tasapainoa, kunnes hän pääsi asettumaan omalle istuimelleen.

Pukeuduttuamme lähdettiin tyytyväisin mielin soutamaan kotia päin ja pian oltiin kapeassa salmessa, jonka monet mutkat ja virran uurtamat uomat vaativat perämieheltä huomaavaisuutta ja tot-

tumusta, eikä aikaakaan, kun kuuluu komento: „airot veneeseen!“ — Ollaan kotirannassa.

Hauskoja ovat lapsuuteni muistot ja tämä on yksi mieluisimpia ja valoisim-

pia, siinä kun niin elävästi esiintyy isäni sitkeänä tervaskantona, äitini hellänä huoltajana. Kallis on myös synnyinseutuni, rakas on minulle rauhallinen meri.

O. E. H.

Kokkola 18/5 16.

Pikku piirteitä ja muistelmia isästä.

Papan sanansutkauksia, lausetapoja ja kaskuja:

Toisen puheen jatkoksi tai katkaisten hiljaisuuden isällä oli tapana sanoa: „Vai niin, vai niin, vai vanhan Päckärin vene“.

Sanoja hakiessaan: „See tuota kun“.

Toisen puhetta vahvistaen: „Kumman teki“ (= kummahan olisi, jollei niin olisi).

Vierasta taloon tervehtiessään: „Välkommen, o måne, min äldrige vän!“

Ihastuksen ilmaisuna, huomattessaan tervetulleen vieraan, ja samalla lyöden kahta kämmentä yhteen: „Nå må nu allti väl o aldri illa!“

Luottaen äidin esitystaitoon, kun joku erikoinen asia oli muille kerrottavana: „Kerro sinä, mamma!“

Mieliriuuan syötyänsä: „Laita, mamma, vastaki tämmöstä“ tai „Tätä syö lystikseen“.

Ottaessaan toisen annoksen mieluista päivällisruokaa isä sanoi toisinaan: „Ja åt en klen frukost“ tai „Ni må int tro att ja ä snål“ tai „Ja ska städa lite“, „minä stäädään vähän“.

Illalla: „Eiköön oo parasta, kun pannaan maate“.

Uutta suunnitelmaa harkittaessa ja asiasta jo innostuneena: „Vi ska bilda ett bolag!“

Arveluttavalta näyttävää liikeyritystä pohdittaessa hän huomautti: „Man ska först kalkylera“.

Entisaikoihin, miehuusijän tapahtumiin vanhuksen ajatukset usein palau-

tuivat. Nimismiesaikojaan muistellen lausui hän tavallisesti lopuksi neuvonaan: „Elkää, pojat, koskaan ruvetko nimismieheksi!“, lisäten sitten painavasti: „Koiran virka!“

Oli isällä niiltä ajoilta sentään mieluisiakin muistoja. Aina hän oli saanut kunnan ihmisten taholta lain ja oikeuden tunnollisena valvojana ystävyyttä ja tunnustusta osakseen.

Kun hän Ylitorniolle juuri muutettuaan oli joltakin isännältä tiedustellut halkoja ostaakseen, oli pian sen jälkeen eräänä varhaisena aamuna talonväen tietämättä lähiseudun isäntien yhteisestä toimesta ilmestynyt pihalle aimo puupino. — Yllätyksellä oli vielä hauska jälkinäytöksensäkin. Oli perästäpäin käynyt ilmi, että eräs isäntä, lausuen samalla jotain halventavaa nimismiehen toimesta, oli kieltäytynyt ottamasta osaa toisten yksimieliseen tuumaan. Sattuipa sitten niin, että sama mies saapui pian sen jälkeen suorittamaan jotain maksua isälle. Isä muisti halkoasian ja päätti antaa isännälle pienen opetuksen. Kun tämä tahtoi tietää, mitä hän on velkaa isälle vaivoista, kielteli isä: „Noo, minä arvaan, että isäntäkin on ollut mukana siinä halkoasiassa. Ei tästä toimituksesta tule nyt mitään maksua“. Opetus lankesi hyvään maaperään. Mies nolona selitteli, ettei hän ollut vielä tuonut halkoja, mutta tuo huomenna. Ja toikin.

Virkamatkoilla oli isälle oltu vierasvaraisia. Tarjottaessa kokardilakkiselle kolmatta kahvikuppia sanottiin leikki-

sästi: „Kaks silmää vieraalla, komisarjuksella kolme“.

Usein isä kertoi kaskun miehestä, joka ensikertalaisena esiintyi todistajana oikeuden edessä. Ennen oikeustupaan astumistaan hän sai etehisessä muilta lohdullisen neuvon valanteossa sanoa vain kaikki, mitä tuomari edeltä lausuu. Tätä neuvoa miekkonen noudatti niin sananmukaisesti, että, lopulta mahdottona oikeustuvasta pois toimitettaessa, vielä kynnykseltä kertasi tuomarin sanat: „Rättäri, aja ulos tuo mies!“ ja pihalle tultuaan arveli muille: „Helppoapa se valanteko olikin“.

Rättäriille vallesmannimme kerta teki pienen pilan. Palailtiin kahden kotia jostakin virantoimituksesta ja rättäriin asiana oli vetää kelkkaa, johon oli taloihin poikettaessa kertynyt kuormallinen lahjaksi saatuja lintuja y. m. kotituliaista. Vallesmanni auttoi takaa, työntäen kelkkaa kepillään. Mutta muutamasta ta-

lostasta lähdetessä viimeainittu ei malttanutkaan mieltään, vaan antoi jutkosta kiskovalle talonväen kuulten kajahtaa iloisen: iihahaha! Sen koommin ei rättäri kelkkaa vetänyt.

Pari kaskua Oulun ajoilta:

Käydessään kerran kamreeri H:lla jollakin virka-asialla, jolloin ei mikään tarjoilu tullut kysymykseen, isäukko pisti hyvästellessä leikin: „Tack för överflödig välfägnad!“ Sukkeluudesta oli seurauksena, että H. etsii lähimmästä kaapista hedelmiä ja tarjoaa niitä vieraalleen.

Kohtaus virkahuoneessa:

Muuan mies saapuu suorittamaan entisen, kuolleen maanomistajan nimissä hypoteekkilainan korkoa. Isä selailee kirjojaan, huomaa lainansaajan vainajaksi ja yllättää maksajan seuraavalla huomautuksella: „Mutta sinähän oot kuollu!“

Tällaiset tapaukset isää itseäänkin perästäpäin suuresti huvittivat.

O. L. M.

Eräs isän luonteen piirre.

On tapana sanoa: „Vainajista pelkkää hyvää.“ Se lause sisältääkin kauniin, varteenotettavan ajatuksen. Mutta elämäkerralliseen esitykseen, ollaksensa mahdollisimman eheä ja totuudenmukainen, tulee sisältyä myös kuvaus henkilöllisistä heikkouksista, joita jokaisella on.

Hyväntahtoista, ymmärtävää henkeä säilyttäen pyydän tässä sentähden saada kuvata erästä isämme luonteen ominaisuutta, joka tuon tuostakin pistihe esiin ja tuotti häiriötä kodissa, olipa jonkun verran huomattu kotimme ulkopuolellakin.

Isällämme oli epäluuloinen ja kiivas luonne sekä, olletikin miehuutensa päivinä, ankara kasvatusjärjestelmä. Itsesään aivan vähäpätöisenkin ja viattoman

seikan, kuten ajattelemattoman sanan tai vähemmin harkitun teon hän saattoi tulkita tarkoituksellisesti häneen tähdätyksi. Äidin osalle tuli tällöin kahdenkeskisessä neuvottelussa antaa asialle oikea, luonnollinen selvityksensä ja siten haihduttaa aiheetta heränneet pahennuksen syyt. Mutta aina ei maltillinen ja taitava äitimmekään onnistunut tässä arkaluontoisessa tehtävässään. Isää ei ollut aina helppo saada vakuutetuksi väärinkäsityksestään. Tällöin joutui asianomainen vaikeaan välikäteen: joko tuli hänen mukaantua voimakkaamman vaatimukseen ja tahtoon tai jäädä edelleen epäillyn ja syytetyksen asemaan. Ja kun isä katsoi pahennuksen aiheutuneen vain toiselta puolen, jäi anteeksipyynnökin

yksipuoliseksi. Aiheettoman epäluulon vuoksi loukattu lapsen oikeudentunto olisi tosin tuntenut tyydytystä, jos näitä hairahduksia olisi seurannut toiseltakin, kantajan puolelta omakohtainen erehdystensä tunnustaminen, katumus ja sopusointuun pyrkimisen tarve. Mutta vain harvoin näin tapahtui. Mahdollisesti isä pelkäsi anteeksipyyntöön alistamalla menettävänsä kodissaan jotain vaikutusvallastaan tai isällisestä arvostaan, joista hän oli arka. Tästä johtui, että meidän lasten suhde isään oli arkailevaa ja vierasta aina hänen vanhuusvuosiinsa saakka, jolloin suhteet kehittivät vapaammiksi.

Mistä mahtoi tämä isämme luonteen heikko puoli olla lähtöisin? Oliko se perittyä, isoisältä saatua sukuominaisuutta vai senaikaisen yksipuolisen kasvatusperiaatteen, joka paljon vaatii, vähän antaa, jyrkkää käytännössä toteuttamista? Mahdollisesti siinä oli molempia ja lisäksi pitkänä, parhaan miehuuden iän, viisikolmatta vuotta, kestäneenä nimismiehenäoloaikana ja otollisessa maaperässä muodostunutta järjestyksen ja lain valvojan ankaraa virkahenkeä, jonka hän tietämättään ja tahtomattaan niin omaksui, että se puhkesi esiin kodinkin piirissä, samalla syrjäyttäen tieltään hellyyden osoitukset.

Oikeastaan tuo isämme ankaraus oli hänen miehekkyytensä ilmenemismuoto, hänen omasta mielestään jotain oikeata, vieläpä hänen inhimilliselle luonteelleen rakasta. Sentähden ei Jumalan sanakaan eivätkä neuvottelut ja hellemät tunteet lähimpiin omaisiin voineet sitä perinpohjaisemmin kitkeä pois. Ai-

noastaan sen pahimmat särmit ne tietysti tasoittivat. Sisäisestä vakaumuksestaan isämme oli se, mikä oli. Mutta milloin hän synnin synniksi käsitti, pyysi hän nöyränä anteeksi. Senpävuoksi anteeksi-antamisen kaikki unhoittava voima onkin upottanut isämmekin viat ja erehdykset siihen mereen, johon Jumala itsekin hänen armoihinsa antautuvan heikkoudet ja hairahdukset vajottaa.

Kaikesta huolimatta piili tuon jäykän ulkokuoren alla meitä lapsiakin kohtaan hyvänsuopa isänsydän. Niinpä omaa kotia perustaessamme hän aina hyvillä neuvoilla ja teoilla oli sitä mukana rakentamassa. Lämmittävää rakkautta isä meille tosin harvoin osoitti, mutta sitä runsaammin saivat lastenlapset vanhuksen parissa ollessaan sitä kokea. Hyväntuulinen leikkisyys, milloin entisajan mieluisia muistoja mieleen palautettaessa, milloin päivän pikkutapahtumista juteltaessa, puhkesi sensijaan kodin piirissä sangen usein esiin.

Saakoon tämä luonteenkuvaus puhua meille isämme jälkeläisille varteenotettavaa, vakavaa kieltä. Me, joiden suonissa virtaa samaa verta samoine perinnöllisine taipumuksineen, huonoine niinkuin hyvine, sitä etenkin tarvitsemme oman elämämme ohjeeksi ja opiksi. Asetkaamme mittapuu, jonka mukaan luonnettamme pyrimme kasvattamaan, nöyrin mielin kyllin korkealle. Oman itsemme tulee meissä vähetä, jotta se, mikä on rakastettavaa ja otollista Jumalalle ja ihmisille, saisi päästä meissä ilmi ja levittää iloa ja onnea ympäristöömme, etupäässä koteihimme.

A. H.

□□□□□□□□